EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.5.2023.
COM(2023) 603 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Češke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2023.

{SWD(2023) 603 final}

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Češke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika[1], a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća[3] kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom za oporavak i otpornost pruža se financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima EU-a. U skladu s prioritetima europskog semestra on doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku te provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Mehanizam pomaže i u jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranju radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar EU-a i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

[1] SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

[2] SL L 306, 23.11.2011., str. 25.

[3] Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

(2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023.[4], čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete tog pregleda na temelju četiri dimenzije konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem je utvrđeno da je Češka jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, koju je Vijeće donijelo 16. svibnja 2023., kao i Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava i koji je Vijeće donijelo 13. ožujka 2023.

(3) Iako gospodarstva EU-a pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, EU je svoj program gospodarske i socijalne politike EU-a usmjerio na smanjenje negativnih posljedica energetskih šokova na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjeren i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti EU-a.

(4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila Komunikaciju „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija”[5] u cilju povećanja konkurentnosti industrije EU-a s nultom neto stopom emisija i omogućivanja brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Taj plan dopunjuje sadašnje napore u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Cilj je tog plana omogućiti poticajnije okruženje za povećanje EU-ovih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje EU-ovih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i povećanjem recikliranja sirovina. Plan se temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. Osim toga, u cilju oblikovanja regulatornog okvira za poticanje rasta, Komisija je 16. ožujka 2023. objavila Komunikaciju „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”,[6] koja se temelji na devet međusobno dopunjujućih pokretača konkurentnosti. U njoj se utvrđuju prioriteti politike koji se odnose na aktivno uvođenje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost EU-a i njegovih država članica. Preporuke u nastavku pridonose ostvarenju tih prioriteta.

(5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne i za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

---

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

(6) Uredba o planu REPowerEU[7] donesena je 27. veljače 2023. s ciljem da se postupno ukine ovisnost EU-a o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u EU-u, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom se državama članicama omogućuje da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije EU-a s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. odnosno 2023., ovisno o slučaju. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

(7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024., kako bi državama članicama olakšala pripremu programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšala koordinaciju politika[8]. Komisija je podsjetila na to da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023.–2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast. Države članice pozvane su da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti deficita od 3 % BDP-a te uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale znatno bolje nego prije usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je predložila da fiskalne preporuke budu kvantificirane i diferencirane te izrađene na temelju neto primarnih rashoda, kako je predloženo u Komunikaciji Komisije o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a[9]. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

(8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme EU-ovih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Prijedlozi bi državama članicama omogućili više kontrole nad izradom svojih srednjoročnih planova, a istodobno se uvodi stroži sustav praćenja

---

7 Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

provedbe kako bi se osiguralo da države članice ispune obveze koje su preuzele u svojim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima. Cilj je da se zakonodavni rad dovrši u 2023.

(9) Češka je 1. lipnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 8. rujna 2021. donijelo Odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Češke[10]. Isplata obroka ovisi o odluci Komisije, donesenoj u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, da je Češka u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da mjere povezane s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima nisu ukinute.

(10) Češka je 13. travnja 2023. dostavila Nacionalni program reformi za 2023., a 28. travnja 2023. Program konvergencije za 2023., u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Češke o ostvarenom napretku u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Češku[11] za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Češke u smislu relevantnih preporuka za tu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Češke. Na temelju te analize, u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Češke u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva EU-a u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

(12) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Češku u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011 i objavila rezultate 24. svibnja 2023[12]. Zaključila je da u Češkoj ne postoje makroekonomske neravnoteže. Konkretno, slabosti se odnose na cjenovnu konkurentnost i cijene stambenih nekretnina, no čini se da će se u budućnosti smanjivati jer je dug kućanstava ograničen, a očekuje se da će se inflacija usporiti znatno brže od prosjeka EU-a. Nagli porast cijena energije snažno je pogodio gospodarstvo i inflacija se brzo povećala. Slaba fiskalna politika pridonijela je od pandemije i ubrzanju inflacije. Iako su ukupni cjenovni pritisci i dalje povećani, predviđa se da će se troškovna konkurentnost djelomično oporaviti u budućnosti zbog pada cijena energije, a održivost neće biti ugrožena neposrednim vanjskim izazovima. Očekuje se da će inflacija usporiti znatno brže od prosjeka EU-a. Međutim, ako se inflacija nastavi, moglo bi doći do određenih rizika za konkurentnost Češke. Nedavno pogoršanje tekućeg računa zahtijeva pomno praćenje u budućnosti. Posljednjih se godina potražnja za stambenim nekretninama znatno povećala, potaknuta niskim

[10] Provedbena odluka Vijeća od 8. rujna 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Češke (ST 11047/21; ST 11047/21 ADD 1; ST 11047/21 COR 1).

[11] SWD(2023) 603 final.

[12] SWD(2023) 628 final.

kamatnim stopama, visokim rastom prihoda i slabijim makrobonitetnim mjerama, dok je ponuda stambenih nekretnina zaostala. Cijene stambenih nekretnina znatno su rasle tijekom pandemije, ali su se sredinom 2022. počele smanjivati zbog viših kamatnih stopa i strožih uvjeta kreditiranja. Međutim, čini se da su rizici od znatne korekcije cijena stambenih nekretnina niski, dug kućanstava je ograničen, a bankarski sektor stabilan. No trajno ograničen odgovor u pogledu ponude u srednjoročnom razdoblju ipak bi i dalje doveo do rasta cijena. Za obuzdavanje inflacije potrebni su kontinuirani napori. Brzo smanjenje inflacije zahtijeva snažno usporavanje rasta potražnje, što se pak može postići dovoljno strogom monetarnom i fiskalnom politikom.

(13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat[13], deficit opće države u Češkoj se smanjio s 5,1 % BDP-a u 2021. na 3,6 % BDP-a u 2022., dok je dug opće države porastao s 42,0 % BDP-a krajem 2021. na 44,1 % BDP-a krajem 2022. Komisija je 24. svibnja 2023. objavila izvješće na temelju članka 126. stavka 3. UFEU-a[14]. U tom se izvješću razmatra proračunsko stanje Češke jer je njezin deficit opće države 2022. premašio referentnu vrijednost od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom. U izvješću je zaključeno da kriterij deficita nije ispunjen. U skladu s Komunikacijom od 8. ožujka 2023.[15] Komisija nije predložila pokretanje novih postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2023. te je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023. Češka bi to trebala uzeti u obzir pri izvršenju svojeg proračuna za 2023. i pripremi nacrta proračunskog plana za 2024.

(14) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike donesene radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. su te mjere koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale smanjenje trošarina na benzin i dizel, ukidanje cestovnog poreza za poduzeća i smanjenje dodatne naknade za obnovljive izvore energije koju plaćaju krajnji korisnici, dok su mjere koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale paušalni doprinos za račune za energiju (takozvana „štedna tarifa”), potporu poduzećima koja su pogođena visokim cijenama energije i jednokratnu naknadu za djecu. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak tih mjera iznosio 0,7 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,3 % BDP-a u 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih mjera hitne potpore zbog pandemije bolesti COVID-19 pao s 2,0 % BDP-a u 2021. na 0,1 % BDP-a u 2022.

(15) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Češkoj[16] da u 2022. zadrži poticajan smjer fiskalne politike, uključujući poticaj iz Mehanizma za oporavak i otpornost, te očuva ulaganja koja financira država.

(16) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike[17] bio je u 2022. uglavnom neutralan, na –0,1 % BDP-a, što je u skladu s Preporukom Vijeća. Češka je u skladu s

---

13 Eurostat–Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 47/2023, 21.4.2023.

14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

16 Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2021. (SL C 304/10, 29.7.2021., str. 10.).

17 Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za

Preporukom Vijeća nastavila pružati potporu oporavku, među ostalim ulaganjima koja su financirana sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a iznosili su 1,1 % BDP-a u 2022. (1,1 % BDP-a u 2021.). Ulaganja koja financira država imala su neutralan učinak na smjer fiskalne politike[18]. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 0,3 postotna boda na smjer fiskalne politike. Češka je stoga u dovoljnoj mjeri zadržala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država. Češke je stoga, u skladu s Preporukom Vijeća, očuvala ulaganja koja financira država.

(17) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu konvergencije realan je. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za 0,1 % u 2023. i za 3,0 % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan rast realnog BDP-a od 0,2 % u 2023. i 2,6 % u 2024.

(18) Vlada u Programu konvergencije za 2023. očekuje da će se udio deficita opće države u 2023. smanjiti na 3,5 % BDP-a. Neznatno smanjenje u 2023. uglavnom odražava veće rashode kao što su subvencije povezane s mjerama energetske potpore ili veće bruto investicije u fiksni kapital, koje se kompenziraju manjim rastom ostalih stavki rashoda i većim prihodima iz fondova EU-a. Prema Programu očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 44,1 % BDP-a krajem 2022. na 43,5 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 3,6 % BDP-a za 2023. To je u skladu s deficitom predviđenim u Programu konvergencije. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji udio duga opće države u BDP-u od 42,9 % krajem 2023. Razlika je posljedica predviđenog većeg rasta nominalnog BDP-a.

(19) Očekuje se da će na saldo države u 2023. i dalje utjecati mjere donesene radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022. (osobito smanjenje dodatne naknade za obnovljive izvore energije koju plaćaju krajnji korisnici i smanjenje trošarina na dizel) i nove mjere kao što su gornja granica cijena električne energije i plina te potpora u sektoru grijanja. Trošak tih mjera djelomično se kompenzira porezima na neočekivanu dobit dobavljača energije, odnosno pristojbom koju proizvođači električne energije plaćaju za prihode iznad određene razine cijena i porezom na neočekivanu dobit za poduzeća koja se bave proizvodnjom i prodajom električne energije i plina, fosilnim rudarstvom, gorivima i petrokemijskim proizvodima. Uzimajući u obzir te prihode, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 1,3 % BDP-a[19]. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva i poduzeća i da ne šalju jasan cjenovni signal s ciljem smanjenja potražnje za energijom i povećanja energetske učinkovitosti. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s preporukom za 2023. iznositi 0,1 %

---

oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

[18] Učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država bio je ekspanzivan i iznosio je 0,4 postotna boda BDP-a, a bio je među ostalim potaknt plaćanjima Češkoj pošti za pružanje univerzalnih poštanskih usluga u razdoblju 2018. – 2022.

[19] Iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,2 % BDP-a u 2022.). Procjenjuje se da će proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine smanjiti za 0,1 postotni bod BDP-a u odnosu na 2022.

(20) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo[20] da Češka poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom politike[21], uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Češka bi se trebala pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Češkoj je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova Unije.

(21) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+1,4 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. To je u skladu s uglavnom neutralnim smjerom fiskalne politike u 2022. (–0,1 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati kontrakcijski učinak od 1,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i niže troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s Preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a u 2023. iznositi 1,6 % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati kontrakcijski učinak na smjer fiskalne politike od 0,5 postotnih bodova[22]. Zato Češka planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a i predviđa se da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost, kao što su poboljšanje energetske učinkovitosti javnih zgrada ili ulaganja u željeznice i digitalne usluge, koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost te drugih fondova EU-a.

(22) Prema Programu konvergencije očekuje se da će se deficit opće države smanjiti na 2,9 % BDP-a u 2024. Smanjenje u 2024. uglavnom odražava postupno ukidanje mjera energetske potpore, što dovodi do nižih subvencija i manjeg rasta socijalnih plaćanja u usporedbi s rastom nominalnog BDP-a. Prema Programu konvergencije očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u povećati na 44,0 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 3,0 % BDP-a u 2024. To je uglavnom u skladu s deficitom predviđenim u Programu konvergencije. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji udio duga opće države u BDP-u od 43,1 % krajem 2024.

---

20 Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Češke za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 19.).

21 Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Češke, korišten za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 13,3 % u nominalnom smislu.

22 Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti kontrakcijski i iznositi 0,1 postotni bod BDP-a.

(23) U Programu konvergencije predviđa se postupno ukidanje većine mjera energetske potpore u 2024. Komisija trenutačno procjenjuje da će u 2024. neto trošak mjera energetske potpore iznositi 0,0 % BDP-a, u odnosu na 1,3 % BDP-a u 2023. Te se procjene temelje na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energije.

(24) U Uredbi Vijeća (EZ) br. 1466/97 poziva se na godišnje povećanje strukturnog proračunskog salda prema srednjoročnom cilju za 0,5 % BDP-a kao mjerila[23]. S obzirom na fiskalnu održivost[24] i potrebu za smanjenjem deficita na razinu ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a, povećanje strukturnog salda za 0,5 % BDP-a bilo bi primjereno. Da bi se postiglo to povećanje, rast neto primarnih rashoda koje financira država[25] ne bi u 2024. smio biti veći od 6,0 %, što se navodi i u ovoj preporuci. To će doprinijeti i smanjenju temeljne inflacije, koja je znatno iznad prosjeka EU-a i koja bi, ako se nastavi, mogla dovesti do gubitaka konkurentnosti.

Istovremeno bi trebalo postupno ukinuti preostale mjere energetske potpore (koje Komisija trenutačno procjenjuje na 1,3 % BDP-a u 2023.), ovisno o tržišnim kretanjima i počevši od onih koje su najmanje ciljane, a s time povezane uštede trebalo bi iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Prema Komisijinim procjenama to bi dovelo do rasta neto primarnih rashoda ispod preporučene maksimalne stope rasta za 2024.

(25) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država od 3,0 % u 2024., što je manje od preporučene stope rasta.

(26) Prema Programu konvergencije očekuje se da će se državna ulaganja smanjiti s 4,9 % BDP-a u 2023. na 4,4 % BDP-a u 2024. Manja ulaganja rezultat su manjih ulaganja koje financira država i ulaganja koje financira EU sredstvima koja nisu iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

(27) U Programu konvergencije navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu se očekuje da će se deficit opće države postupno smanjiti na 2,4 % BDP-a u 2025. te na 2,2 % do 2026. Stoga se predviđa da će se deficit opće države u 2024. smanjiti ispod 3 % BDP-a. Prema Programu očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u povećati s 44,0 % BDP-a krajem 2024. na 45,0 % BDP-a do kraja 2026.

(28) Češka se suočava s rizicima za fiskalnu održivost u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Niz fiskalnih mjera s trajnim učinkom poduzetih u posljednje tri godine, među kojima su smanjenje osnovice poreza na dohodak i nekoliko indeksacija rashoda za socijalno osiguranje iznad zakonom propisanog minimuma, doveli su do pogoršanja strukturnog salda. Zbog povećanja troškova povezanih sa starenjem stanovništva dolazi do dodatnog pritiska na fiskalnu održivost u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Očekuje se da će predviđeno udvostručenje udjela ovisnosti starijih osoba[26]

---

23 Usp. članak 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 u kojem se propisuje i prilagodba za više od 0,5 % BDP-a za države članice čija razina duga prelazi 60 % BDP-a ili koje imaju znatne rizike u pogledu održivosti sveukupnog duga.

24 Komisija procjenjuje da bi Češka trebala ostvariti prosječno godišnje povećanje strukturnog primarnog salda kao udjela u BDP-u od 0,15 postotnih bodova da bi zadržala državni dug na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Ta se procjena temelji na Komisijinoj jesenskoj prognozi 2022. Polazište za tu procjenu je predviđanje državnog deficita i duga za 2024. u kojem se pretpostavlja ukidanje mjera energetske potpore u 2024.

25 Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

26 Prema Izvješću Komisije o starenju stanovništva za 2021.

i ograničavanje dobi za umirovljenje nakon 2030. dovesti do povećanja rashoda za mirovine s 8,8 % BDP-a u 2030. na 11,4 % BDP-a do 2050. Osim toga, predviđa se da će se do 2070. zbog starenja stanovništva javna potrošnja za zdravstvenu zaštitu povećati za 0,9 postotnih bodova, a za dugotrajnu skrb 1,7 postotnih bodova BDP-a. Moguće mjere za dugoročno rješavanje pitanja fiskalne održivosti uključuju prilagodbu dobi za umirovljenje u skladu s povećanjem očekivanog životnog vijeka, poticanje povećanja stopa sudjelovanja starijih osoba na tržištu rada i ograničavanje prijevremenog umirovljenja, prilagodbu stopa indeksacije mirovina ili poduzimanje mjera za povećanje ponude radne snage, čime se osigurava povećanje prihoda za mirovinski sustav.

(29) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) i kriterijem 2.2. iz Priloga V. Uredbi (EU) 2021/241, plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i trebaju se provesti do 2026. Provedba je češkog plana za oporavak i otpornost u tijeku, međutim, moglo bi doći do kašnjenja. Češka je podnijela jedan zahtjev za plaćanje ukupne vrijednosti otprilike 928 milijuna EUR, za ostvarenih 37 ključnih etapa i ciljeva iz plana. Kako bi se osigurala pravodobna provedba plana, potrebna su daljnja poboljšanja administrativnih kapaciteta i određivanje prioriteta ključnih reformi i ulaganja. Očekuje se da će se plan revidirati 2023., uz dopune kako bi se obuhvatilo poglavlje o planu REPowerEU i uzelo u obzir povećanje bespovratne potpore. Češka je u skladu s člankom 14. stavkom 6. Uredbe (EU) 2021/241 30. ožujka 2023. obavijestila o namjeri da iz Mehanizma za oporavak i otpornost zatraži dodatnu potporu u obliku zajma u iznosu do 11 milijardi EUR. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Češke u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.

(30) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Češke odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za zelenu i digitalnu tranziciju, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Češkoj.

(31) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost, Češka se suočava s brojnim dodatnim izazovima koji se odnose na stambeno tržište, energetsku politiku i zelenu tranziciju.

(32) Cjenovna pristupačnost stanovanja u Češkoj u posljednjih je pet godina među najnižima u EU-u, pri čemu postoje velike razlike među regijama. Visok rast cijena stambenih nekretnina otežao je kupnju nekretnina skupinama sa srednjim dohotkom. To je pridonijelo potražnji za iznajmljenim nekretninama, koje su zbog toga postale manje pristupačne. Nadalje, mali fond socijalnih stanova ne može zadovoljiti potražnju svih kućanstava s niskim prihodima i ranjivih kućanstava (2020. činio je 0,4 % ukupnog stambenog fonda u odnosu na prosječno 7 – 8 % u EU-u[27]), a postojeće naknade za stanovanje nedovoljno su iskorištene, djelomično zbog administrativnog opterećenja, stigme i nedovoljne informiranosti. Zbog toga je broj

[27] Baza podataka OECD-a o cjenovno pristupačnom stanovanju 2020., OECD, Pariz.

obitelji kojima je potreban smještaj posljednjih godina u porastu, što podrazumijeva povećanje troškova za javni proračun i sustav zdravstvene skrbi. Pandemija bolesti COVID-19 i priljev prognanih osoba iz Ukrajine dodatno su pogoršali te postojeće izazove. Financiranje u okviru kohezijske politike i dalje je važan izvor za pilot-projekte i ulaganja u socijalno stanovanje, čime se pridonosi socijalnoj zaštiti i uključenosti. Međutim, za znatno poboljšanje situacije potrebni su drugi izvori financiranja. Češkoj nedostaje zakonodavstvo i sveobuhvatan okvir za socijalno stanovanje, zbog čega je teško koordinirati fragmentirane stambene politike i definirati nadležnosti među nacionalnim i regionalnim tijelima. Stabilno i održivo financiranje iz nacionalnih izvora, zajedno s donošenjem poticaja za stanovanje na najam ili u zadrugama, pridonijelo bi većoj ponudi cjenovno pristupačnog stanovanja te osiguralo kontinuitet i povećanje tih napora. Učinkovita koordinacija bila bi ključna za povećanje stambene ponude, obnovu i preuređenje postojećih stambenih jedinica te upotrebu praznih stambenih objekata.

(33) Od početka ruske invazije na Ukrajinu Češka je odgovorila na veliku ovisnost o uvozu fosilnih goriva iz Rusije diversifikacijom opskrbe plinom. Naprimjer, Češka je prešla s potpune ovisnosti o ruskom plinu na diversificiranu opskrbu plinom iz Norveške i uvoz ukapljenog prirodnog plina. Međutim, u zemlji nije zabilježeno smanjenje potrošnje fosilnih goriva, zbog čega je izložena visokom riziku od poremećaja u opskrbi i naglog porasta cijena, s velikim negativnim učincima na kućanstva i industriju. U Češkoj je od kolovoza 2022. do ožujka 2023. potrošnja prirodnog plina smanjena za 17 % u odnosu na prosječnu potrošnju plina u istom razdoblju u proteklih pet godina, što je više od ciljnog smanjenja od 15 %. Češka bi mogla nastaviti privremeno smanjivati potražnju za plinom do 31. ožujka 2024.[28].

(34) Uvođenje obnovljivih izvora energije u Češkoj stagnira uglavnom zbog regulatornih ograničenja, postupaka izdavanja dozvola i ograničenog kapaciteta distribucijske mreže. Češka je napredovala u rješavanju niza regulatornih izazova kao što su ukidanje dozvole za proizvodnju električne energije i građevinske dozvole za manje fotonaponske sustave (do 50 kWp), kao i donošenje regulatornih izmjena radi lakše instalacije. Međutim, potrebni su dodatni napori za osnaživanje energetskih zajednica i potrošača vlastite energije iz obnovljivih izvora, uvođenje jedinstvene kontaktne točke za obnovljive izvore energije i uvođenje glavnih područja za uvođenje obnovljivih izvora energije poticanjem širenja mreže, fleksibilnosti elektroenergetskog sustava (kao što je upravljanje potražnjom ili skladištenje) te postavljanjem malih sustava i pametnih mjerila. Regulatorne reforme u pogledu mreža trebale bi biti popraćene ulaganjima u širenje kapaciteta mreže, poticanjem fleksibilnosti i uvođenjem obnovljivih izvora energije. Nadalje, Češka ima snažan industrijski potencijal za proizvodnju zelenih tehnologija i mogla bi potaknuti ulaganja u razvoj i povećanje klimatski prihvatljivih rješenja i rješenja za dekarbonizaciju kako bi se do 2050. postigla nulta neto stopa emisija.

(35) Porast cijena energije uzrokovan ruskom agresijom na Ukrajinu ukazao je na potrebu za poboljšanjem energetske učinkovitosti češkog fonda zgrada i rješavanjem energetskog siromaštva. Češka je odgovorila pokretanjem programa za stambene zgrade i pružanjem pomoći starijim osobama i kućanstvima s niskim prihodima. Međutim, potrebno je uložiti više napora kako bi se energetska učinkovitost poboljšala i postala dostupnija. To je moguće ostvariti olakšavanjem administrativnog pristupa

[28] Uredba Vijeća (EU) br. 2022/1369 i Uredba Vijeća (EU) br. 2023/706

subvencijama za kućanstva i industriju, među ostalim izgradnjom kapaciteta i vještina u javnim tijelima. Potrebne su i informativne kampanje i posebne savjetodavne usluge na razini cijele zemlje kako bi se osiguralo da je stanovništvo svjesno potreba i koristi povezanih sa smanjenjem potrošnje energije te kako bi se osobama i industriji olakšao pristup subvencijama. Nadalje, Češka mora ubrzati usavršavanje i prekvalifikaciju radnika kojima trenutačno nedostaju vještine potrebne za obnovu zgrada.

(36) Smanjenje izloženosti Češke fosilnim gorivima može se postići i prelaskom na željeznicu s nultim emisijama i druge oblike mobilnosti s nultim emisijama. Međutim, uvođenje vozila s nultim emisijama i napredne infrastrukture za punjenje i opskrbu gorivom velikog kapaciteta sporo napreduje. S regulatorne strane, revizija nacionalnog akcijskog plana za čistu mobilnost i povezane regulatorne promjene trebale bi biti početna točka za osiguravanje povoljnih uvjeta i uklanjanje prepreka prelasku na mobilnost s nultom stopom emisija.

(37) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući prerađivačku industriju, uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se iskoristio potencijal ponude radne snage, te mjere moraju biti dostupne, posebno za pojedince te u sektorima i regijama na koje će zelena i digitalna tranzicija najviše utjecati. U Češkoj je 2022. zabilježen nedostatak radne snage za sedam zanimanja za koja su potrebne posebne vještine povezane sa zelenom tranzicijom (npr. vodoinstalateri, monteri cjevovoda, električari i elektromehaničari)[29].

(38) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program konvergencije za 2023. i njegovo je mišljenje[30] navedeno u preporuci 1. u nastavku.

PREPORUČUJE da Češka u 2023. i 2024. poduzme mjere čiji je cilj:

1. Postupno ukinuti mjere energetske potpore koje su na snazi do kraja 2023. i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne mjere potpore, osigurati da budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da potiču smanjenje potrošnje energije.

   Osigurati razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država u 2024. na najviše 6,0 %.

   Očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi srednjoročnu fiskalnu strategiju postupne i održive konsolidacije,

[29] Na temelju izvješća EURES-a za 2023. o manjku i višku radne snage za 2022., tj. podataka koje su dostavili nacionalni koordinacijski uredi EURES-a. Zahtjevi u pogledu vještina i znanja temelje se na europskoj taksonomiji vještina, kompetencija i zanimanja (ESCO) o vještinama za zelenu tranziciju. Primjeri se analiziraju na temelju udjela zelenih vještina ESCO-a u relevantnim sektorima. Podaci nisu usporedivi među zemljama i obuhvaćaju širok raspon sektora.

[30] U skladu s člankom 5. stavkom 2. i člankom 9. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.

u kombinaciji s ulaganjima i reformama koji potiču veći održivi rast, s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija.

Poduzeti mjere za osiguravanje dugoročne fiskalne održivosti javnih financija, uključujući održivost mirovinskog sustava.

2. Ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih administrativnih kapaciteta, te brzo finalizirati njegovu dopunu, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, kako bi ga što prije počela provoditi. Nastaviti brzu provedbu programa kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.

3. Ojačati pružanje socijalnog i cjenovno pristupačnog stanovanja, među ostalim donošenjem posebnog zakonodavnog okvira, poboljšanjem koordinacije među različitim javnim tijelima te poticanjem izgradnje novih stambenih jedinica i preuređenja postojećih.

4. Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima. Povećati uvođenje obnovljivih izvora energije dodatnim ulaganjima u elektroenergetske mreže i izravno uvođenje kapaciteta za obnovljive izvore energije. Pojednostavniti postupke izdavanja dozvola za obnovljive izvore energije i pripremiti mrežu za pristup obnovljivim izvorima energije putem dodatnih reformi, uklanjanja ograničenja za male obnovljive izvore energije i uspostave jedinstvene kontaktne točke, poticanja fleksibilnosti mreže i stvaranja povoljnih uvjeta za energetske zajednice. Povećati energetsku učinkovitost sustava centraliziranog grijanja i fonda zgrada poticanjem temeljite obnove i obnovljivih izvora topline, olakšavanjem administrativnog pristupa subvencijama za kućanstva i industriju te izgradnjom kapaciteta i vještina u javnim tijelima. Promicati uvođenje vozila s nultim emisijama i povećati dostupnost infrastrukture za punjenje i opskrbu velikog kapaciteta novim reformama kako bi se stvorili uvjeti za uvođenje vozila i infrastrukture te uklonile postojeće prepreke. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik